ՔՍԱՆԵՒԶՈՐՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1683—ՇԱԲԱԹ—17—ՄԱՅԻՍ—Ն. Տ.—29—ՄԱՅԻՍ 1875

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար	8	Մէճ.
» Գաւառաց	» 10	Մէճ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ	» 4	Մէճ.
» Գաւառաց	» 5	Մէճ.

Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փրկ. Յայտարարութեանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար գատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրոց ծախքը խմբագրութեան վրայ է։ Լրագրոյս վերաբերեալ նամակներ եւ իւէ գրութիւն խմբագիր—տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Չինիլի խան, Մասիսի գրասենեակ։ Ձեռագիրը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 26 մայիս։

Ցախակողմեանց ընտրելիներէն 25 ներենից յանձնաժողովին անդամ ընտրուեցան։ Այս ընտրութեան արդիւնքը մեծ տպաւորութիւն բրաւ յանձնաժողովին վրայ, որովհետեւ նորընտիր յանձնաժողովոյ մեծամասնութիւնն երեսփոխանական քուէարկութեանց շրջանակի վրայ բաժնուելու մասին կառավարութեան համամիտ չէ։

Փարիզ 27 մայիս.

Պ. Լավէրն Երեսնից յանձնաժողովին նախագահ ընտրուեցաւ։ Յանձնաժողովին իր աշխատութիւնները պիտի փութացնէ եւ 'ի վերջոյ ընտրական օրէնքը պիտի քննէ, որոյ վրայ կառավարութեան հետ անհամաձայն է։

Վիէննա 26 մայիս.

Բիսմարք ահզանաւորը՝ Թրինօթի Բըլըթ—Շվարձ ահզանաւորին ոնանկանալը լսելով ինքզինք սպաննեց։

Հռոմ 26 մայիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Կարիպալտի՝ Տիբեր գետին ընթացքն ուղղելու եւ նաւարկելի ընելու ծրագրին վրայ բացատրութիւններ տուաւ։ Ծախքը 60 միլիոն ֆրանք կը հաշուէ։ Այս գումարին կէսը կառավարութիւնը պիտի տայ։

Պ. Մինկէթթի հաւանութիւն տուաւ ծրագրին, խնայելով միանգամայն թէ նոր ծախքերը նոր հասոյթ կը պահանջեն։

Ժողովը ծափահարեց Պ. Մինկէթթիի խօսքերուն եւ անոր եզրակացութիւններն ընդունեց։

Լոնտրա 28 մայիս.

Սոսկ քօնս.	43 1/2	
Փոխ	1865	69
»	1869	54 5/8
»	1871	64 3/4
»	1872	86 3/8
»	1873	52 3/4

Նոր փոխառութիւն —
Անգլ. քօնս. 93 15/16

Լիվէրբուլ 28 մայիս.

Բամպակ Միտլինկ—Օրլէան 8
» Ֆայր Տօլէրաւ 5 1/8
Վաճառուած 12000 հակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Իզմիրի կառավարիչ Արիֆ փաշան Սինոպի կառավարիչ անուանեցաւ, եւ Սինոպի կառավարիչ Ահմէտ պէյ Իզմիրի կառավարիչ։

Հօրանի կառավարիչ Ահմէտ Նէճիպ պէյ Սթանքէօյի կառավարիչ անուանեցաւ։

Հռոմի Օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Խալիլ պէյ Օտէսայի Օսմանեան հիւպատոս անուանեցաւ։

Մայրաքաղաքիս Ամերիկեան նորընտիր դեսպան Պ. Մէյնարտ հինգշաբթի օրը Կ. Պոլիս հասաւ։

Արտաքին գործոց պաշտօնեայ Վսեմ. Սաֆֆէթ փաշան չորեքշաբթի իրիկուն երկրորդ, ճաշ մը տուաւ օտարութեան նախարարաց եւ առաջին կարգի դեսպանաց։

Այս ճաշին ներկայ էին նաեւ Բարձրը. Աբրահամ փաշա եւ Վսեմ. Սարգիս Էֆէնտի Համամճեան։

Պաղտատէն եկած հեռագրի մը խօսքին նայելով, Միջագետաց մէջ երեւան եկած ժանտախտը բաւական ծաւալեր է երկրին այլ եւ այլ կողմերը եւ մեծ կոտորած կընէ արաբ ժողովրդոց մէջ։ Տիվանիէի ու Սամօվաթի մէջ եւ Էլհայ գետին երկայնութեամբ 500, 800 եւ 1000 հոգիի հասեր է մեռնողներուն թիւը։ Հիւանդներն երկու կամ երեք աւուր մէջ կը մեռնին։ Համայի մէջ քօլէրան նուազելու վրայ է եղեր։

Բառանթինայի անցութիւնը Պասրայի եւ Կարմիր ծովու բոլոր Օսմանեան նաւահանգիստները 15 օր քառանթինայի ենթարկեր է, նոյնպէս Հալէպ, Դամասկոս եւ Բէյրութ քաղաքները։

Կըսուի թէ Պաղեստինի Օրթօտօքս արաբաց քահանայներն Երուսաղէմայ Յունաց նոր Պատրիարքին ընտրութիւնը . . .
. . . թեան անդրէկագիրը չեն ստորագրեր, միանգամայն հեռագրով իմացուցեր են Իզմիր նորընտիր Պատրիարքին թէ զինքը Պատրիարք չը պիտի ճանչեն եւ չպիտի ընդունին եթէ Երուսաղէմ երթայ եւ Պատրիարքական պաշտօն վարել ուզէ։

Իզմիրի Ինթիպահ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Այտընի գաւառին կուսակալ Բարձր. Հիւսէյին Աւնի փաշան հրաման ըրեր է մաքսային վարչութեան որ Թուրքերէն լեզուաւ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ տպուած բողոքական գիրքերն Այտընի գաւառը բնաւ չմտցնէ։

Վիզանթիօ լրագիրը կը պատմէ թէ մայրաքաղաքիս Անգլիական դեսպան Սըր Հէնրի Էլիօթ անցեալ ուրբաթ օրն իւր որդւոյն հետ Թարապիայի ծովեզերքը պտըտած ժամանակ, գինով զինուորի մ'ուժգնութեամբ կերթայ դեսպանին կը զարնէ, եւ այս բրտութիւնը բաւական չհամարելով սուրը կը քաշէ եւ դեսպանը զարնել կ'սպառնայ։ Բարեբաղդաբար ոստիկանութեան յիսնապետ մը՝ գայս տեսնելով զինուորին վրայ կը վազէ, զէնքը ձեռքէն կը կորզէ եւ կը բռնէ պահականոցը կը տանի։

Յիշեալ զինուորը պատերազմական ատեանի մ'առջեւ պիտի դատուի։

Սէլանիկէն լուր կուտան թէ Բօրինչայի մետրապոլիտ Տօրոթէոս Էֆէյիրտէս արքեպիսկոպոսը դեռաւ կէ մ'անցած ժամանակ խեղդուեր է։

Շարքէօյէն հեռագրով լուր կուտան թէ Ղանօի եւ Հօրայի Յոյն եպիսկոպոսն եւ իւր սարկաւագը՝ Բալամեա . . .
գիւղէն Ղանօ գնացած ժամանակ, Չէրքէզի կերպարանքով քանի մը չարագործք դէմն ելեր, հրազէնի հարուածներով երկուքն ալ սպաններ եւ կողոպտելէ ետեւ փախեր են։

Կէլիպօլուի կառավարիչ Ճէմիլ փաշան՝ այս լուրն առնելուն պէս՝ Շարքէօյ գնացեր է քննութիւն ընելու եւ ոճրագործները փնտռելու։

Ազատեան վարժարանի աշակերտուհիներն այս եւ վաղ իրիկուն ժամ երկուքին նուագահանդէս պիտի տան Գասըրգեղի թատրոնը, ընդ պաշտպանութեամբ հասարակաց կրթութեան նախարար Վսեմ. Սաֆֆէթ փաշային։

Ձիարպէթարի Անգլիական եպիսկոպոսը չորեքշաբթի օրը մեր Պատրիարքարանը պիտի գար յայցելութիւն Ս. Պատրիարք Հօր, բայց կիմանանք որ չէ եկած։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿ . . .

16 մայիս. ուրբաթ իրիկուն		48 38
. . .		
կէս օր		49 5

Կ. Պոլիս 16 մայիս

Սոսկ էթէ ժէնէրալի բաժինք Անգլիոյ			8,5
« փոխանակութեան	»		6,
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»		6.43
Քրէտի ժէնէրալ	»		10 25
Քրէտի Օթթօ—Թիւրք			— —
Երկաթուղեաց		Ֆր.	128 3/8
Փոխ. 1863		»	362
» 1865	»	»	364
» 1869	»	»	281 1/2
» 1872	»	»	88 1/2
» 1873	»	»	270 1/2
Թրամուէյ		Մաս. լիր	3 40

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ
16 ՄԱՅԻՍ

Անգլ. լիրա	ղուրուշ	110.38
Նաբօլէօն ոսկի	»	88 8
Իմբէրիալ Ռուսի	»	89 30
Դուրոս	»	51 26
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	104 15
Պլինճ	»	130 10

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԼՖԱԶԱՐԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Փարիզի Հայկազեան վարժարանի պարտուց հին խնդիրն այս օրերս դարձեալ երեւան ելաւ աւելի ծանր կերպիւ։

Բ. Դրան արտաքին գործոց Քիթապէթէն անցեալ շաբթու գիր եկաւ 'ի Պատրիարքարան թէ յիշեալ վարժարանին պարտուց վճարման համար Բերայի եկեղեցւոյ կալուածներէն Ալֆազարը գրաւուած է, եւ թէ Բերայի Թաղականութեան ալ 'ի պաշտօնէ իմաց տրուած է, որպէս զի յիշեալ կալուածն ոչ ուրիշի վարձուի եւ ոչ ալ վաճառուի։

Այս ազդարարութեան վրայ՝ ազգային վարչութեան Քաղաքական ժողովն երեքշաբթի օրը յատուկ նիստ մ'ընելով հերքողական գիր մը գրկեց առ Բ. Դուռն, եւ նորա միջոցաւ ուրիշ գիր մ'ալ առ Գաղղիոյ դեսպանատունն, յայտարարելով թէ այդ պարտքն Հայոց ազգին չվերաբերիր, եւ թէ Բերայի կամ ուրիշ որ եւ է թաղի մը եկեղեցւոյ կալուածոց վարձքը նոյն թաղին վարժարանաց եւ աղքատաց վերաբերեալ ըլլալով, ուրիշ որ եւ է ազգային ծախուց կամ պարտուց չկրնար գործածուիլ՝ եւ մանաւանդ գրաւուիլ՝ հակառակ տրամադրութեանց Պատրիարքական Պէրաթին եւ կայսերական հրամանաւ հաստատեալ եւ վաւերացեալ ազգային Սահմանադրութեան։

Քաղաքական ժողովն որոշեց նաեւ նոյն հինաւուրց խնդրոյն վրայ յատուկ տեղեկագիր մը պատրաստել եւ արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին ներկայացնել, խնդրելով որ յատուկ յանձնաժողով մը միջոցաւ քննուի, եւ պարտքն որուն ըլլալը . . .

Լսածնուս նայելով, վիրոյիշեալ գրաւումը պարտուց մէկ մասին համար է միայն, այն է երբեմն վարդապետ Պ. Ամբրոսիոս Նար պէյի կնոջը Ռօզա տիկնոջ պահանջած հարիւր հազար ֆրանքի չափ տոկոսաւոր պարտուց համար, պարտք մը, որ ժամանակաւ նոյն ինքն Պ. Ամբրոսիոս իւր ձեռօքն ըրած է՝ առանց ազգին կամաց եւ գիտութեան, եւ հիմա երեր 18 տարուան տոկոսը վրան բարդելով ազգէն կը պահանջէ։

Ըստ մեզ, եթէ այն պարտուց համար պատասխանատու մարմին մը կայ, այն ալ նոյն ինքն Պ. Ամբրոսիոսն է։ Որովհետեւ ինչպէս ուրիշ անգամ ալ ըսած ենք, յիշեալ Պ. Ամբրոսիոսն երբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ գիրկը վերադառնալու նպատակաւ Պոլիս եկած էր, ամենէն առաջ մեր գրասենեակը գալով, իրենց վիճակն ու գիտաւորութիւնը մեզ յայտնած էր, եւ մեր միջնորդութեամբ մի քանի նշանաւոր ազգայնոց ներկայացած։

Այն տեսակցութեանց եւ բանակցութեանց մէջ յայտնած էր թէ 30 000 ֆրանքի չափ գումար մը պարտք ունէին Ռօզա տիկնոջ եւ այլոց։ Յիշեալ ազնուափառ անձինք ալ մէջերնին հանգանակութիւն մը բանալով, 35000 ֆրանքի չափ սատակ հաւաքեցին եւ Պ. Ամբրոսիոսի ձեռքն յանձնեցին որպէս զի այդ պարտքերը վճարէն։

Կերեւի թէ հանգանակեալ գումարն իւր նպատակին չէ ծառայեր, եւ պարտքերն անվճար մնալով եւ տարուէ տարի տոկոսը վրան բարդուելով մեծ գումարի մը հասեր է, եւ հիմա ազգէն կը պահանջուի,

ազգէն՝ որ բնաւ մասնակցութիւն չունի այդ պարտքին, որովհետեւ առանց իւր գիտութեան ու հաւանութեան եղած է։ Մենք գիտենք, որ վարժարանն ազգային ճանչուելէ ետեւ, խնամակալ մասնաժողով մը կազմելով երկոտական մատակարարութիւնն անոր յանձնուած էր, նա ալ իւր կողմէ յատուկ մատակարար մը զրկած էր 'ի Փարիզ վարժարանին տնտեսութիւնն ընելու։ Գ. Ամբրոսիոս և իւր վարդապետ ընկերները մի միայն վարժարանին ներքին ուսումնական վարչութեանն զբաղելու պաշտօն և հրահանգ ունէին՝ առանց վարժարանին նիւթական մատակարարութեանը խառնուելու։ Հետեւաբար այդ պարտքը՝ որ հիմա ազգէն կը պահանջուի և ատոր համար ալ Բերայի եկեղեցւոյն մէկ կալուածը կը գրաւի, այդ պարտքը, կըսենք, ոչ թէ ազգին կը վերաբերի, այլ անոնց՝ որք այդ փոխառութիւններն ըրած են իրենց անձնական ստորագրութեամբ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ազգային Կեդրոնական վարչութիւնը նկատելով որ հարսանեաց հանդէսները մայրաքաղաքիս մէջ բարեկարգութեան կարօտ վիճակի մէջ կը գտնուին, մասնաւոր կանոնագիր մը պատրաստեց և հրատարակեց, և ներկայիւս պաշտօնապէս կը ծանուցանէ որ նոյն կանոնագրին գործադրութիւնը պիտի սկսի առաջիկայ յունիս ամսոյ 8ի կիւրակիէն, որ է առաջին պսակի օրը։ Ասկէց զատ վարչութիւնը հարկ կը համարի ծանուցանել.

Ա. Որ հարսանեկան մոմը, որոյ ձեւն, քանակութիւնն ու դրոշմը նշանակուած է 'ի Վարչութենէ, առժամս պիտի գնոյ առնուի Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակէն՝ որ 'ի Մեծ Նոր խան մինչեւ յարկ թիւ 49։

Բ. Հարսանեկան մոմին գինը որոշ սակ է, այսինքն լիրան հարիւր դահեկանէն։

Գ. Մոմերուն տեսակը եօթն որոշուած է հետեւեալ կերպով.

Զոյգը	1	ունկոյ	արժէք	50	դհկն.	ուղ
»	1 1/2	»	»	75	»	»
»	2	»	»	150	»	»
»	2 1/2	»	»	200	»	»
»	3	»	»	250	»	»
»	4 1/2	»	»	300	»	»
»	7	»	»	500	»	»

16 Մայիս 1875
'ի Պատրիարքարանի Հայոց (Կնիք)
Կ. Պոլիս

Այս պաշտօնական ծանուցումն՝ որ խառն ժողովոյ սահմանած հարսանեկան կանոնագրին կը վերաբերի, ըստ մեզ՝ յիշեալ կանոնագրին ազգային ժողովոյ վաւերացման ներկայանալէն զկնի պէտք էր հրատարակել։

Այս տեսակ կանոններ՝ օրինաց զօրութիւն ունենալու համար՝ հարկ է որ նախապէս Ազգային ժողովոյ վաւերացումն ստանան և այնուհետեւ գործադրին։ Այս է Սահմանադրական անյեղլի սկզբունքը։

Նախորդ Վարչութիւնը՝ չյարգելով այս սկզբունքը, տեսակ տեսակ կանոնագրեր ըստ քմաց խմբագրեց և ինքնին գործադրել տուաւ, բայց ներկայ Ս. Պատրիարքին և Վարչութեան օրով այսպիսի զեղծում մը պէտք չէ տեղի ունենայ։

Այս օրինական կէտն Ամեն. Ս. Պատրիարք հօր ուշադրութեանը կը ներկայացնենք։

ՍՈՒՏ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԸ

Ազգային վարժարաններն իբրեւ վարուց ապականութեան կեդրոն փաստաբանող Ուսումնական խորհրդոյ համարատուութեան տեղեկագրին վրայ մեր ըրած արդար դիտողութիւններուն դէմ քահանայ մը ստորագրութեամբ սոփեստական յօդուած մը կը տեսնուի իւր արժանավայել ընդունարանին՝ այն է Օրագրոյ մէջ։

Յօդուածին հեղինակն՝ Ուսումնական խորհրդոյ ձախող հրատարակութիւնը պաշտպանելու ելնելով՝ անոր մէջ յիշուած վարուց ապականութեան բառերուն նոր ու քմածին մեկնութիւն մը կուտայ հաստատելով թէ վարուց ապականութիւնն անբարոյականութիւն չէ. և թէ ստախօսութիւնը հայհոյութիւնն և այլ մոլութիւնք՝ վարուց ապականութիւն են, բայց անբարոյականութիւն չեն։

Ահաւասիկ անձ մը՝ որ ինքզինք քահանայ կանուանէ և անբարոյականութեան բառին ստորոգելիքն որոշապէս չգիտեր։

Մենք գիտէինք որ մեր ազգին մէջ տգէտ քահանայներ կը գտնուին, որք անուսումն ըլլալով՝ այս տեսակ խնդիրներու մէջ մտնելու կարողութիւն չունին, բայց տեսած չէինք երբէք որ մէկն ելնէր այսպէս իբրեւ եկեղեցւոյ պաշտօնեայ գրիչ ձեռքն առնուր և իւր ծաղրաշարժ իմաստակութիւնն այսպէս աշխարհի առջեւ նշաւակելու համարձակէր։ Ցաւալիս չկայ, որ այս քահանայն, եթէ ստուգիւ քահանայ է, խոստովանահայր ալ է։ Երեւակայելու է թէ՝ հայհոյութիւնը ստութիւնն և ուրիշ այս տեսակ մոլութիւններն անբարոյականութիւն չհամարող և ինքզինք իբրեւ ուսումնական ծախող քահանայ մ'ինչ իմաստուն և փրկաւէտ խրատներ կրնայ տալ իւր [illegible] խոստովանորդւոյն։

Ահա իւր այս տգիտութեան պատճառն է որ այդ կարծեցեալ քահանայն Ուսումնական խորհրդոյ անխորհուրդ յայտարարութիւնը ձախողաբար կը պաշտպանէ հաստատելով թէ մեր ազգային վարժարանաց մէջ վարուց ապականութիւն կը տիրէ՝ բայց ոչ անբարոյականութիւն։ Կը խորշի անբարոյականութիւն բառէն և կընդունի վարուց ապականութիւնն, առանց գիտնալու թէ վարուց ապականութեան բառով ամեն տեսակ մոլութիւն, ամեն անբարոյականութիւն կը հասկցուի։

Բայց այդ տգէտ քահանայն ուրիշ տարօրինակ առարկութիւն մ'ալ կընէ մեր այն խօսքին դէմ թէ Ուսումնական խորհրդոյ այդ պաշտօնական փաստաբանիչ յայտարարութիւնը բողոքականաց ձեռքը նոր զէնք մը պիտի ըլլայ Հայոց դէմ։ Կը հարցնէ թէ «Բողոքականներէն, Լա«զարեան և Յիսուսեան միաբանու«թիւններէն վախնալու ինչ կայ»։

Այսպիսի անհեթեթ հարցում մը չկրնար երբէք սպասուիլ հայաստանեայց եկեղեցւոյ ճշմարիտ պաշտօնէէ մը, որ Բողոքականներէն և Լազարեան ու Յիսուսեան միաբանութիւններէն Հայոց ազգին և եկեղեցւոյն կրած ծանր հարուածներն ու նախատինքները չգիտնայ, և ժողովուրդն ու եկեղեցին անոնց դէմ պաշտպանելու նուիրական պարտականութիւնը չճանչէ։

Ահա ասով առաւել եւս կը հաստատէ իւր վերջին ծայր տգէտ իմաստակ մ'և քահանայական պաշտօնի անարժան մէկն ըլլալը, եթէ իրօք քահանայ մ'է։ Գալով բուն խնդրոյն, ինչպէս որ արդէն ուրիշ յօդուածով մ'ըսած ենք, ա՛յլ է վարուց ապականութիւն, և ա՛յլ է ազգային վարժարանաց յետնեալ և ապարդիւն վիճակը։ Ինչո՞ւ այս երկու տարբեր կէտերն իրարու հետ կըշփոթէ այդ կարծեցեալ քահանայն։

Մեր դիտողութեանց նիւթական եղող կէտն՝ ոչ թէ ազգային վարժարանաց մեծ մասին յետնեալ և ապարդիւն վիճակն է, որոյ վրայ աւելի մեք ցաւ յայտնած և յաճախ դարմանը խնդրած ենք եկած գացած վարչութիւններէն, այլ միմիայն ազգային վարժարանաց մէջ վարուց ապականութիւն տիրելու պաշտօնական յայտարարութիւնն է, որ չկրնար երբէք արդարանալ ազգին առջեւ։

Հասկցա՞ր, տգէ՛տ քահանայ, մեր խօսքը վարժարանաց յետադիմութեան խնդրոյն վրայ չէ, դաստիարակաց և դասատուաց մեծ մասին անձեռնհասութեան վրայ չէ, այլ ձրի փաստաբանութեան մը վրայ է, զոր անխորհրդաբար ըրած է ազգային ուսումնական խորհուրդն իւր պաշտօնական հրատարակութեամբ։

Կը հարցնենք այդ տգէտ քահանային թէ մեք ե՞րբ ազգային վարժարանաց թերութիւնները ծածկել ուզած և զանոնք փայլուն վիճակի մէջ ցուցած ենք։ Միթէ ազգային վարժարանաց բարոյական պատիւը պաշտպանելու մասին մեր ըրած արդար դիտողութիւններէն կրնա՞յ հետեւիլ թէ մեք վարժարանաց յետնեալ վիճակը պաշտպանած ենք։

Այսչափն ալ չէ կրցած հասկնալ։ Սակայն այդ տգէտ քահանայն առանց չհասկնալէ զատ, 1871 ի կրթական խորհրդոյ տեղեկագիրն ալ, որ մեր ստորագրութիւնը կը կրէ, չէ կրցած հասկնալ, և ելեր անոր մէջէն պարբերութիւն մը մեզ դէմ փաստ կը բերէ իբր թէ մեք ալ ազ[illegible]պականութիւն տիրած ըլլալն այն ատեն խոստովանած ըլլանք։

Ահաւասիկ այն պարբերութիւնը։

«Նախակրթարաններու դասատուներն ու կառավարիչներն, որք «ազգի մը դաստիարակութեան անկ«եան քարերն են, ընդհանրապէս «շատ խեղճ վիճակի մէջ են. ոչ իրենց «փափուկ պաշտօնը վարելու ընդու«նակութիւն ունին, և ոչ փոքր 'ի «շատէ մարդավայել եղանակաւ ապ«րելու չափ վարձատրութիւն։»

Այս պարբերութենէն այդ տեսակ հետեւութիւն մը կրնա՞յ երբէք ելնել, հետեւութիւն մը, որ բնաւ յարաբերութիւն չունի անոր իմաստին հետ, և միայն հանողին ողորմելի տգիտութիւնը կապացուցանէ։

Այսպիսի սոփեստական անհեթեթ յօդուած մը, ինչպէս վերն ըսինք, չենք կարծեր որ իրօք հայ քահանայի մը գրչէն ելած ըլլայ, այլ իրաւամբ կըկասկածինք որ այբուբէնի տառերու ներքեւ ծածկուող հանրածանօթ Զօյին է ատոր ալ հեղինակը, որ այս անգամ ալ սիրամարգի փետուրներով զարդարուող ագռաւին նման, քահանայ անունը վրան առած, իւր անճոռնի իմաստակութիւնները քահանայի մը բերան կը դնէ, և քահանայական անունը հրապարակին վրայ ծաղու նշաւակ ընելով կ'անպատուէ։

Աւելի լաւ կընէր աներես Զօյին, եթէ՝ այդ խայտառակ յօդուածին ներքեւ քահանայ ստորագրելու տեղ ՍԱՏԱՆԱՅ ստորագրէր, որով խաւարային գրերու հեղինակն իւր արժանավայել տիտղոսով ներկայացած կըլլար աշխարհի։

Բերայ 1875 մայիս 15.

. . . Տէր.

Ազգային զգացումն և երախտագիտութիւնը կը պարտաւորեն զիս յարգանաց նուէր մը մատուցանել հրապարակաւ 'ի յիշատակ Եղիսաբեթ Տիկնոջ Եուսուֆեան, որուն յուղարկաւորութեան տխրադին հանդէսը երէկ կատարուեցաւ Օրթագիւղի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյն մէջ. այս պարտականութիւնը կատարելու համար ձեր բարեկամութեան կդիմեմ՝ յուսալով որ ներկայ գրութեան անկիւն մը շնորհել կը բարեհաճիք ձեր պատուական թերթին մէջ։

Յուղարկաւորաց բազմութիւնը պատկառելի էր. լալիկ և թախծագին. ցաւն իր դրոշմը տպաւորած էր ամենուն դէմքին վրայ, և միեւնոյն խորհրդով զգածեալ էր ամենուն ոգին, այն է թէ՝ «առաքինի անձ մը կորուսինք։»

Այս ժողովրդական զգացումը ճշմարիտ էր, զի ննջեցեալն եղաւ բարի դուստր, բարի կին և բարի մայր։ Ծննդեամբ և ամուսնութեամբ կը վերաբերէր նա մերազնեայց ազնուագոյն գերդաստաններու, բայց իրեն անձնական հանգամանքներով ստացած էր նա առաքինական ազնուականութիւն, և այս է յատկապէս հասարակութեան համակրութիւնը գրաւողն ու երախտագիտութեան հարկը պահանջողը։ Նա ըրաւ իր կենաց ընթացքին մէջ ինչ որ իր սեռին հնարաւոր էր ընել յօգուտ ընտանեաց և մարդկութեան։ Կանուխ և լիովին ճանչցաւ բարւոք դաստիարակութեան յարգը, և այնպիսի կրթութիւն մը տուաւ և ստացուց իր երկու սիրասուն զաւակացը, որ քրիստոնէական է և ազատական միանգամայն։ Տիգրան էֆէնտի Եուսուֆեան իր ազգային եռանդովը, հանճարոյն բարձրութեամբն և սր[illegible]տայ թէ որչափ երախտապարտ է մայրական դաստիարակութեան. իսկ նորա ազնուուհի քոյրը Տիկին Վարդուհի Էրկանեան՝ որ իր մօրը պատկերն է, կը յուսադրէ զմեզ թէ նորա առաքինական գործոց յաջորդ պիտի ըլլայ, և այս է մեզ համար միակ մխիթարութիւն այն կորուստին մէջ զոր ըրինք։

Ընտանեկան պարտականութիւններն այսպէս ճշդիւ կատարելէն ետքը՝ Տիկին Եղիսաբեթ Եուսուֆեան խղճիւ հաւատարիմ գտնուեցաւ մարդասիրական պարտուց, առ որ կը յօժարեցնէր զինքը իւր գեղեցիկ հոգին։ Գողտր ձեռքով սրբեց նա բազմաթիւ տառապելոց արտասուքը. մխիթարեց աղքատիկ ընտանեաց մայրերը. այցելեց այն խոնարհ յարկերուն որոնց դրանը մուտքը թշուառութիւնը պաշարած էր։ Պարզ իր խօսից մէջ, պարզ իր գնացից մէջ, արթուն և նուրբ իր խորհրդոց մէջ և փոյթ 'ի կատարման. բարիքը ցուցուց և բարերարը ծածկեց որչափ կարելի էր ծածկել։ Իւր գթասիրտ ընկերուհեացը գործակցութեամբ՝ մեծապէս նպաստեց Հռիփսիմեան վարժարանի հաստատութեան ու յառաջադիմութեան, ուր ազնուազգի օրիորդք և աղքատիկ աղջկունք իրար քով կանուանեն, իրար կը յարգեն և 'ի միասին կուսանին. ժողովրդական դաստիարակութեան բարձրագոյն գաղափար, որ փափաքելի է թէ ընդհանրանայ, զոր յղացող և գործադրող ազնիւ Տիկնանց մէջ առաջնութեան պատիւն ունեցողներէն մին եղաւ այն անձը՝ որ այժմ մեր վշտաց առարկան է։

Արդ. Հռիփսիմեան սան պատուա-

նունը կրող նորատի մայրեր և բազմաթիւ 'օրիորդներ' որ զինքը իբրև մայր կընկալէին, արտասուաց նուէր կը մատուցանեն անոր յիշատակին : Իսկ ես՝ որ երկար ժամանակ ննջեցեալ Տիկնոջ և նորա գործակցաց վըստահութիւնը վայելելու պատիւն ունեցայ, Հախվերդեան աշակերտուհեաց կսկիծը և վարժարանիս պատուարժան ուսուցչաց ակնածու յարգանքը յաւելլով իմ յատուկ երախտագիտութեանս և շնորհակալեաց, այս խոնարհ վկայութիւնը կը մատուցանեմ 'ի յիշատակ այնմ՝ որ եղաւ Նէվրուզեան և Եուսուֆեան գերդաստաններու պարծանք, իր սեռին փառք և ազգասիրութեան գեղեցիկ օրինակ, միշտ կենդանի նոցա սրտին մէջ՝ որ զինքը երբէք չպիտի մոռնան։

Խ. Տ.

Յ. ՈՍԿԱՆ

ԱՌ Ն. Ս. ԹԱՇՃԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Կարդացինք ձեր պատասխանը մեր դէմ Մասիս լրագրոյ 1671 թուոյն մէջ : Կ'սպասէինք որ ձեր անունով հրատարակուած դասագրքին վերայ ա՛յնպիսի յայտնութիւններ ընէիք ՝ որով փոխուէր մեր կարծիքը թէ անիկայ ընդօրինակութիւն չէ : Դուք խնդիրն անձնականի կը դարձնէք և կըսէք թէ մենք գրաշարութենէ 'ի ձայնագրութիւն բարձրացած ենք, և թէ կատարելագործեալ դասագիրք չէ կարելի պատրաստել գիր թափելով, շարելով և այլն, և թէ մեր ոչ վարպետը յայտնի է, և այլն։ Բայց ի՞նչ ընենք, մենք ալ հիմա դասատո՞ւ ըլլալու ենք որ կարենանք դասագիրք կատարելագործել : և ո՞վ գիտէ մեր դասատուութիւն ըրած չըլլալը · ո՞չ ապաքէն ուսեմն տուեալ է բան գիտութեան, այլում շնորհ ըմբշխութեան և այլն․ միթէ ամենքին մարգարէ՞ք իցեն, միթէ ամենքին վարդապե՞տք իցեն, միթէ ամենայն երաժիշտք և հեղինակք դասատո՞ւք լինելոց իցեն : Մենք ալ 'ի գրաշարութենէ 'ի ձայնագրագիտութիւն ենք բարձրացած մեր ինչ աշխատութեամբը, և այսօր իբր արուեստ երաժշտաց կը համարիք զմեզ անվարպետ, անաշակերտ, չհամարեալ յաղգս· բայց զարմանալին սա է որ դուք բազմիցս մեր աշակերտութեանց համանիշ գտնուած էք երաժշտական ժողովներու մէջ ևս : Բայց ի՞նչ հարկ այս խօսքերուն․ խնդիրը անձնականի փոխելը՝ զոր ըրած էք՝ փաստ չունենալ ըսել է և մեր ըսածին ճշմարտութիւնն հաստատել ;

Մեր խնդիրը միայն դասագրքին վերայ էր և է : Կըսէք թէ մեր դասագիրքը ո՛չ տեսած էք և ոչ անոր հետևած · երանի՛ թէ այնպէս ըլլար, և աւելի քան զայն աշխատասիրելու կարող ըլլայիք · սուտ չէ կըսենք որ առաջինը մեզ պիտի ըլլայինք զձեզ դրուատող, և ինչպէս կըսէք, զոնէ դասատու ըլլալնուս համար ձեզի նախանձորդ չէինք կրնար ըլլալ կ'երևնայ թէ դուք դասատու ըլլալնուդ համար երբեմն մեր հրատարակութեանց դէմ յարձակումներ ըրած էք, զոր 'ի հարկէ չէք մոռցած : Մեք ուրախ պիտի ըլլանք, երբ ոչ թէ պատ 'ի պատ ընթացքով՝ այլ ուղիղ ընթացքով կարենաք աշխատիլ յօգուտ ազգին, որոյ պիտոյքներն՝ այնչափ շատ են որ մեզ նման հազարաւորներ եթէ ըլլան՝ հազիւ կը բաւեն ;

Ձեր ըրածին ընդօրինակութիւն չըլլալն ապացուցանելու համար գլխաւորապէս երկու բան յառաջ կը բերէք · մէկ մը բացատրելի խնդրոյն նոյնութիւնը, զոր 'ի հարկէ իբրու կընմանին կըսէք, բայց այնպէս չէ · թերևս մեր ազգին մէջ կարելի ըլլայ այդպէս համարել ուր օրինաւոր գրաքննութիւն գրեթէ չկայ, և այսպիսի քմահաճ փոփոխութեամբ ընդօրինակութիւններ ընելը գրեթէ սովորական սխալ մը եղած է շատերուն, բայց հիմա անձինք կարող են մէկ տեսութեամբ վճռել գրութեան մը ընդօրինակութիւն ըլլալը · այս մասին այնչափ վստահ ենք հիմադրութեան տարածին, որ և ոչ աւելի

բան մը պիտի ըսենք, քան զոր ըսած ենք Մասիս լրագրոյ 1654 թուոյն մէջ : Երկրորդ՝ կըսէք թէ Գաղղիերէն դասագրքերէ քաղած էք, բայց երկու հատուած միայն յառաջ կը բերէք, անոր ալ մէկը սխալ, որ ձեր թարգմանել ուզածին խմաստը չի տար, որով կը հաստատէք դարձեալ մեր ըսածը Եւյն պարբերութեան ճամփան ըլլալուն համար :

Մեր քանի մը տեղ սրբազան Նուագարանին ծանօթութիւնը չտալուն համար կը դատափետէք զմեզ, մինչդեռ մեք երաժշտական ընդհանուր սահմաններու և բաժանմանց մասին մեր հետևողութիւնը յայտնած էինք, և այն հատուածներն ալ այս կարգէն էին, որոց ներքև բնաւ ծանօթութիւն ալ չդնէինք հոգ չէր · հապա դուք ինչո՞ւ հարկ չէք տեսներ ձեր հետևած հեղինակութեանց անունները տալու, որ բուռական հետևողութիւններու համար անհրաժեշտ է գոնէ յիշելը միայն թէ այլ և այլ հեղինակութեանց հետևողութիւն է, թէև հիմայ 'ի հարկէ ստիպեալ և որպէս թէ զմեզ քամահրելու համար կը խոստովանիք թէ դուք ալ զանոնք բողոքականաց սրբազան նուագարանէն առած էք․ ապա ուրեմն քանի որ առաջ չէք յայտնած այդ բուռական հետևողութիւնը և այժմ 'ի հարկէ ստիպեալ կը խոստովանիք, ուրեմն լռելեայն կը խոստովանիք թէ մեր դասագրքէն ալ օրինակած էք ոչ միայն հայկական ձայնագրութեան մասերն՝ որոյ վրայ է միայն մեր խնդիրը, այլ և կը խոստովանիք, և ինչպէս կերևի խնդրոյն ընթացքէն, թէ սրբազան նուագարանէն ըրած ձեր ընդօրինակութեանց մէջ անգամ մեր դասագրքին էք հետևած, քանզի այնչափ միայն և այն կարգով էք օրինակած որչափ որ մեք · արդարև զարմանալի է այս կարծեաց զուգադիպութիւնը · ուստի և մեք կը հաստատեմք թէ սրբազան նուագարանի հետևողութիւններն ալ հայկական խազերուն վերայ եղածներով 'ի միասին առած էք մեր դասագրքէն․ քանզի ոչ միայն բուն նիւթին (որուն մէջ միայն Բարձրանիչ և Սղորանիչ բառերուն առաջին անգամ մեր գործածած ըլլալն զձեզ կը մատնեն)՝ այլ և ընդօրինակութեանց ալ այսքան նմանութիւնն ուրիշ մեկնութիւն չվերցըներ · և եթէ ձեր յառաջաբանին մէջ գոնէ ակնարկութիւն մը միայն ըրած ըլլայիք թէ այլ և այլ օրինակներու հետևած էք, յայնժամ ոչ մեզի ըսելիք մը կը մնար և ոչ ձեզի ցաւելիք :

Կը դատափետէք զմեզ նաև որպէս թէ արևելեան երաժշտութեան մէջ եւևէջի տեղափոխութեան գիւտը մեզի ենք սեպհականած · քաւ լիցի մեզ այդպիսի սին պարծանք · բայց շարունակ կը սխալիք, և կրանի թէ ակամայ սխալէիք ; այս տեղափոխութիւնն արդէն կայ արևելեան երաժշտութեան մէջ, բայց ոչ այն բացատրութեամբ որ մեք գործածեցինք առաջին անգամ, հետևելով 'ի վերայ եւևէջի տեղափոխութիւն բռնած կանոնին Եւրոպական երաժշտութեան · ոչ միայն այս, այլև հայ ձայնագրութեան շատ սահմանները չկային նոյն բացատրութեամբ՝ ոչ ձեր վարպետին դասատետրերուն մէջ և ոչ ալ Քնար հայկականներուն մէջ և ուրիշ տեղ՝ ինչ որ առաջին անգամ բացատրած ենք մեր դասագրքին մէջ՝ հիմնելով 'ի վերայ Եւրոպական խազերու բաժանման և բացատրութեանց :

Բաղխման կանոններու մասին մեր գրածը պակաս և հակասական գտեր էք: Մեք համառօտիւ յիշած ենք այնքան՝ որքան որ անհրաժեշտ ենք համարած · աւելի տեղեկութիւն մեր դասագրքին մէջ կայ, որ այս մասերուն մէջ աւելի ընդարձակ է քան զձերը՝ սահմանափակեալ չըլլալով միայն եկեղեցականին մէջ :

Մեք ձեր դասատուութեանը մասին խօսք չէինք ըրած · բայց քանի որ կ'ստիպէք՝ կըսենք թէ, թէև վեհ․կաթողիկոսն իր աչքով տեսածին հաւատացեր է, մեք ալ՝ ինչպէս և ուրիշներ՝ իրաւունք ունինք ոչ մէկ տարի՝ այլ շատ տարիներ մեր տեսնել չկրցածին չհաւատալու · իցէ թէ այսուհետև կարելի ըլլայ մեզ Թովմայի երանութեանն արժանանալ․

Սուտ նշանին համար մեր ըսածները չհաշտողութիւն կանուանէք · բայց կուգայ օր մը՝ որ ձեր կարծիքը կը փոխէք անշուշտ, ինչպէս փոխած էք ձեր երբեմն ունեցած նախանձաւ կարծիքը, և սկսած էք աննախանձ հաղորդել ձեր աշակերտաց ձայնագրութեան արհեստը, ինչպէս որ յայտարարած էք դուք Մասիս լրագրոյ 1636 թուոյն մէջ, իսկ խազերուն անուններըը գիտէինք որ Քնար Հայ'կականներու մէջ կային, բայց չէինք կրցած ըմբռնել՝ հիմա կըսէք թէ նուիրագործուեր են անոնք· չենք ուզեր հաւատալ, քան զի ձեր ըսածը պաշտօնական չենք համարեր։ Մեք բնաւ չենք պարծենցած թէ այսչափ կամ այնչափ տարենի մէջ կարող ենք ձայնագրութիւն ուսցընել, բայց երբ մեր յեղուսաղէմ դասատալը կըյիշէք, այդ բացատրութեան կարօտ է. մեր պաշտօնը հոն տեղ մի միայն դասախօսութիւն չէր, այլ դըլխաւորապէս տպագրչութիւն իւր ամեն ճիւղերովը, և շատ անգամ ըստ մասին միայն կարող էինք դասախօսութեան պարապիլ, ինչպէս և տեղւոյն ուսանողները դասատուութենէ զատ ուրիշ անհրաժեշտ պաշտօններով ալ զբաղած ըլլալով՝ չէին կրնար միշտ աշխատիլ․ այսու հանդերձ մեր դասախօսութիւններն իրենց արդիւնքն ունեցած են, որոյ արժէքը կըշռել մեզի չվայեր :

Նուագ Օսմանեանի վրայ մեր ակնարկութիւնն իբր խնդրէն դուրս կը համարիք և չէք պատասխաներ, մինչդեռ միւս կողմէն բոլորովին կը շեղիք։ Մեք զայն յիշեր էինք իբր խնդրոյն յարակից պարագայ · ձեր աչքին առջևը յայտարարութիւն կըլլայ ձեզի համար թէ նոյն գործին առաջին անգամ դուք էք ձեռնարկած, մինչդեռ երրորդ և թերևս չորրորդ անգամին կը պատկանի ձեր ձեռնարկը, և դուք գոնէ ձեր հանգուցեալ վարպետին յիշատակը պատուելու համար չէք յայտարարեր ցարդ թէ նա էր որ Արիս էֆէնտիի հետ առաջին անգամ այն գործին ձեռնարկեց, և որմէ պատճառաւ նիւթական ճնշումն զգաց մինչև ցոր մահուան իւրոյ :

Մեք մտադիր ըլլալով օր մը մեր դասագիրքը տպագրել, ստիպուեցանք այժմէն յայտնել ձեր ընդօրինակութիւնը, որ մի գուցէ օր մը գրագողութիւն ըրած համարուինք · ուստի և այսչափն այժմ կը բաւէ՝ եթէ չստիպուինք յակամայս վերըստին այս խնդրոյն անդրադառնալ

Եղիա Մ. Տնտեսեան

1875 մայիս 4 Կ. Պօլիս

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Սահմանադրութեան 15 րդ. յօդուածոյն մայիս 25 ին կիրակի առաւօտ տօնելու համար, Պէյքօզի Թաղ. Խորհուրդս ըստ սովորութեան եկեղեցական հանդէսը պատրաստելէ զատ՝ փափաքելով նաև դպրոցին հանդէսին ալ իւր արժանավայել շքեղութիւնն ու պատկառանքը տալու, կը փութայ հետևեալ յայտարարութիւնն ընել Յարգոյ Հասարակութեան ․

Ա. Հինգերորդ իսկէլէսիի դպրոցին մէջ պաշտօնական սեղան մի պիտի պատրաստէ խնճոյքի մը վերաբերեալ համադամ և ազնիւ կերակուրներով և արտաքին վայելուչ զարդերով :

Բ. Այս սեղանը պատրաստելու համար առ նուազն հարիւր բաժանորդաց թէ այր և թէ կին պէտք ունենալով, այսօրուընէ կը ծանուցանէ թէ ո՛վ որ կը փափաքի բաժանորդ գրուիլ, պէտք է որ անձամբ կամ նամակաւ դիմէ 'ի Մեծ Նոր խան գրասենեակ Հիւանդանոցի առ Մեծ. Մելքոն էֆէնտի Պատկերհանեան և կամ Մասիսի և Օրագրի գրասենեակներն 'իր անունն ու հասցէն արձանագրել տայ :

Գ. Իւրաքանչիւր բաժին երկու ճերմակ մէճիտ է :

Դ. Շոգենաւի և երթևեկութեան ծախքերն իւրաքանչիւր բաժանորդաց վրայ է ․

Ե. Ճաշը ճիշտ ժամը 5 1/2 ին պիտի սկսի և նոյն ժամէն վերջը եկող բաժանորդք իրաւունք չպիտի ունենան բողոքելու ․

Զ. Եթէ մինչև մայիս 20 բաժանորդաց թիւը հարիւրի չլրանայ, այս պաշտօնական սեղանը չպիտի տրուի․ իսկ եթէ հարիւր բաժանորդք գըտնուին, այն ատեն մինչև հինգշաբթի մայիս 22 Համբարձման տօնին օրը տոմսակ պիտի ծախուի ուրիշ փափաքողաց ալ, որչափ ալ ըլլայ թիւը, բայց նոյն հինգշաբթի երեկոյէն ետքը բնաւ տոմսակ չպիտի ծախուի :

Է. Երբ հարիւր բաժանորդք գըտնուին, Թաղ. խորհրդոյս կնքով վաւերացեալ տոմսակները պիտի ղրկըւին բաժանորդաց և իւր բաժանորդագինը պիտի առացուի, և ուրիշներու ալ պիտի ծանուցուի թէ ո՛ւր կը ծախուին տոմսակները։

'ի Դիմաց Թաղ. խորհրդոյ

Ատենապետ

12 մայիս 1875 Մ. Սարաֆեան

Խորհրդարան Պէյքօզի

Ռ Զ Գ

Ֆրէնկեան վաճառատունէն հետևեալ ազդարարութիւնները կըլլան 'ի գիտութիւն հասարակութեան․

Ա. Կը հրաւիրուին ամեն անոնք որ ստորագրութիւնս կրող գրեանց վիճակատոմսեր ունին, զանոնք վաճառատունս ներկայացնելով բախտին փոխարէնն ընդունիլ ;

Բ. Կը հրաւիրուին հեղինակք և թարգմանիչք իրենց հրատարակած գրեանքը ժամ 6էն 8 վաճառատունս ներկայացնել՝ կանխիկ սակով համաձայնելով զանոնք վաճառել մեզ :

Գ. Այս ամիս հասարակութեան բացուած վայրկենական միճակահանութեան պատճառաւ՝ առևտրական գործառնութիւնները նոյնպէս Գաղղիերէն, Անգղիերէն, Տաճկերէն, տոմարակալութիւն սորվելու համար վաճառատունս եղած դասատուութեանց տեղեկութիւնները ժամ վեցէն ութը կը տրուին Գ. Ս. Ֆրէնկեան

ՏՈՔԹԷՕՐ Մ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Իր բնակութիւնը հաստատած է 'ի Ղալաթիա, Հայոց եկեղեցւոյ փողոց թիւ 12 տունը, ուր պատրաստ է ամեն օր մինչև կէսօր հիւանդ ընդունիլ, և երեքշաբթի օրերն ալ ձրի դարմանել ;

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Օրթագիւղ փալանկա թաղը Մէթլի փողոցը 6 թիւ տունը ծախու է։ Ունի վեց սենեակ հանդերձ ընդարձակ սրահներով, ջրհոր և փոքրիկ պարտէզ մը ;

Ուզողը Օրթագեղի Մըգտար Յակոբ աղային պէտք է դիմէ ․

ԻԼԱՆ

Տօքտօր պիր սէնէսի հազիրանը խալթիտաւէրնտան տօքտօր իքի սէնէսի մայիս նիհայէթինէ գատար պիր սէնէի քեամիլէ զարփընտա սաաքինի ճէնապը մուլիւքեանէյէ լուզումի օլան լուհմըն պէհէր քըյէսի տօգուզ զրուշ 11 փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, մաչիփ ուսուլին նիւմինճի սալը կիւնիւ գարարը գաթիլէրի վէրիլէճէյինտէն, թալիպ օլանլարըն նէզմի մէզգիւրտէ Տարի Շուրայի աոքէրիյէ կէլմէլէրի :

15 մայիս 1875

Պօղոս Սերոբէեան 8

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՆԿԱՐԱԳԻՐ ԵՐԳՈՑ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Հրատարակեալ Ե. Մ. Տնտեսեան

ՏԵՏՐ Ա.

Ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. Գին կէս արծաթ մեճիտ.

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՄԻՋԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԴԱՐՈՒՑ
ՅԱՐԵՒՄՈՒՏՍ

Ազգային վարժարանաց համար

Երկու հատոր

Վենետիկ Մխիթարեան ցպարան

Ազգային մանկտւոյն ուսման եւ ընդհանրապէս ամեն բանասիրաց ընթերցման արժանի ընտիր աշխատութիւն մ'է լի հմտութեամբ, պարզ աշխարհաբառ լեզուով շարադրուած։

ՏԱՐԵՐՔ
ՀՌԵՏՈՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Երկասիրութիւն

Հ. Սամուէլ Վ. Կ. Գանթարեան 'ի Մխիթարեան ուխտէն

Ազգային վարժարանաց մէջ մինչեւ ցարդ գործածուած ճարտասանութեան դասագրքերուն ամեն ընտիրն ու կատարեալն է այն գործը։

Կը գտնուին Ղալաթիա Մխիթարեանց գրատունը 'ի Սեղբոս խան, եւ Կ. Պոլիս Պ. Յ. Մարգարեանի եւ այլ գրավաճառաց քով։ Առաջնոյն գինն է 9 ֆրանք, երկրորդին 3·75 ֆրանք։

ԱՆԻԾԵԱԼՆ
ՀԵՂԻՆԱԿ
* * * ԱԲԲԱՅ

Թարգմանեց Մ. Մամուրեան

Զմիւռնիա Տպագր. Տէտէեան

Այս գիրքն արուեստաճնար գործ մ'է. ոչ բանակռիւ, եւ ոչ պատմութիւն է. ինչպէս որ վերնագիրն լռաբառականին կը յայտնէ։

Անիծեալն յօրինող քաջանուն կարդինալ Աւրայմէնի, Ֆենէլոնի, Գամիլաի ընթացքը բռնած է։

Այն վիպասանութիւնը 4 հատորէ բաղկացեալ պիտի ըլլայ, որք հետըզհետէ պիտի հրատարակուին. իւրաքանչիւրին գինը 12 դահեկան։

Կը գտնուի Կ. Պոլիս Զագմաքճըլար փողոց թիւ 20 Դավաֆեան եղբարց գրատունը, եւ Զմիւռնիա Տէտէեանց վաճառատունը։

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ՎԻՅ
ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ
ՆՈՒԻՐԱԿԱՆՔ

Թարգմանեց Մելքոն Կ. Նազիկեան

Մարդկային հոգւոյն էութեան նպատակին կամ մօրդոյ եւ Աստուծոյ մէջ եղած յարաբերութեանց վրայ սրտազգած եւ գեղեցիկ բանաստեղծութիւն մ'է, ընթերցման արժանի։

Կեդրոնատեղին է Ֆրէնկեան գրատունը կը ծախուի նաեւ Հայ գրավաճառաց քով 'ի գին 4 ղրուշ։

DIETZ & Co.,
St. Paul's Buildings,
Carter Lane,
LONDON,

ՀՆԱՐԻՉ ԵՒ ԿԵՐՏԻՉ
ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ

ԼԱՄԲ ՊԱՐԱԿՕՆ

կանթեղին, որոյ տեսակներն են.

Սեղանի կանթեղ
Դահլիճի "
Գնտախաղի "
Եկեղեցւոյ "
Գործարանի "
Երկաթուղւոյ "
Շոգենաւի "

Ամեն ձեւով եւ մեծութեամբ, որ 11էն մինչեւ 25 մամ լոյս կուտան միշտ ապահով եւ պայծառ։

Գիները խիստ չափաւոր։

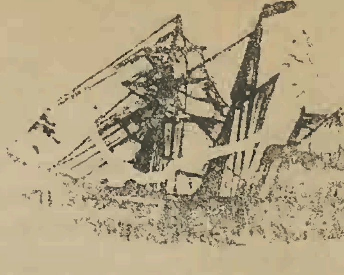

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1875 ՄԱՅԻՍ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Բօսֆորէն Էլնող շոգենաւները

11 15 Ենիքաքալէէն Պէօյիւքտէ. Թարապիա, Ենիքէօյ. Ստէնիէ. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ.
11 45 Առնաւուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ,
12 Պէյքօզէն, Բաշաապ. Գանլ, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուք։
12 15 Ենիքաքալէէն Մէզարբ. Պէօյիւքտէ. Թարապ. Ենիքէօյ, Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք Առնաւ. Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։
1 15 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Ենիքաքալէ. Պէօյիւք. Թարապ. Ենիքէ. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Առնաւ. Գուր. Օրթ. Պէշիկ։
1 30 Առնաւ. Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։
2 30 Պէյքօզ. Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ։
2 45 Ենիքաքալէէն Մէզարբ. Պէօյիւքտէ. Թարապիա, Ենիքէ. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Առնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գապաթ։
4 Պէօյիւքտէ. Պէյքօզ. Բաշ. Ռ. փաշա ման. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ.
4 Ենիքաքալէ Պէօյիւք. Թարապ. Ենիք. Ստէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւ. Օրթա. Պէշիկ.
5 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Ենիքաք. Պէօյիւքտէ. Թար. Ենիքէօյ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Առնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.
6 30 Ենիքաքալէէն Պէօյիւքտէ. Թարապ. Պէյքօզ. Ենիքէօյ. Էմիրկ. Գանլըճա. Ռ. Հիսար, Գանտ. Առնաւ. Պէյլէրպ. Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար։
7 15 Պէպէք, Առնաւ. Չէնկ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ։
8 Ենիքաքալէէն Մէզարբ. Պէօյիւք. Թարապ. Ենիքէ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւ. Գուր. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
8 45 Պէօյիւքտէրէէն. Պէյքօզ. Բաշապ. Չուպուգլու, Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուկ. Իւսկիւտար։
9 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ, Ստէն. Էմիրկ, Առնաւ. Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։
10 Ենիքաքալէէն. Պէօյիւք. Թարապիա Ենիք. Էմիրկ Ռ. Հիսար, Առն. Օրթաք, Պէշիկ.
10 45 Պէօյիւքտէրէէն Թար. Ենիք. Էմիրկ Առն. Օրթ. Պէշիկ.

Կամուրջէն Էլնող շոգենաւները

12 30 Պէշիկ. Օրթաք. Առնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար Էմիրկ Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ. Ենիքաք.
1 Գապաթաշ. Իւսկիւտար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Չէնկ. Առնաւ. Գանտիլլի. Ռ. Հիսար. Գանլըճա. Էմիրկէն, Ենիքէօյ. Պէյքօզ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Ենիքաքալէ։
1 30 Պէշիկ. Օրթաք. Առնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար. Պօյաճ. Ենիքէն. Ենիք. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Ենիքաքալէ։
2 30 Պէշիկ, Օրթաք. Գուր. Առնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թար. Պէօյիւքտ. Ենիքաք, Ռ եւ Ա Գավաք։
3 Իւսկիւտար. Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ. Գանտիլ. Հիսար. Գանլըճ. Չուպուքլու, Բաշապաղչէ. Պէյքօզ Պէօյիւքտէրէ։
3 45 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Պէյլէր. Առնաւ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Ենիքաք։
5 15 Պէշիկթ. Օրթաք. Առնաւ. Պէպէք Ռ. Հիսար Էմիրկ Ենիքէօյ. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւքտ. Ենիքաք.
5 45 Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթա. Պէյլ. Չէնկ, Առնաւ. Պէպէք.
6 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Առնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճըք. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ.
8 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Առնաւուտքէօյ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիքէօյ. Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Ենիքաք.
9 30 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ, Առնաւ. Հիսար. Պօյաճ. Ենիք. Թարա. Պէօյիւ. Ենիքաք. Ռ. եւ Ա. Գավաք.
9 30 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ.
10 30 Գուզկ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլլի. Ա. Հիսար Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ. Պէօյիւքտէ.
10 30 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Առնաւուտ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ստէն. Ենիք. Թարապիա. Պէօյիւք. Ենիքաքալէ
11 Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյ, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշապաղչէ, Պէյքօզ.
11 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Առնաւուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Էմիրկ. Ենիք. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ.
11 30 Գապ. Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթ. Պէյլէրպէյ, Չէնկ, Առնաւ.
12 Պէշիկէքթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտք.

Խասգիւղի շոգենաւաց երթեւեկութիւնը.

Ժամ	Խասգիւղէն կամուրջ.	Ժամ	Կամուրջէն Խասգիւղ.
12		12 15	
12 30		12 45	
1		1 15	
1 30		1 45	
2		2 10	
2 30		2 45	
3		3 15	
3 30		3 40	
4		4 15	
4 30		4 45	
5		5 10	Պէշիկթաշ հանդիպելով
5 25		5 50	
6 5		6 40	
6 45		7 45	
8		8 15	
8 30	Պէշիկթաշ հանդիպելով	8 40	
9		9 15	
9 25		9 45	
9 50		10 10	
10 15		10 35	
10 35		10 50	
11		11 10	
11 20		11 35	
11 35		11 50	
12		12 5	

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկուշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Չինիլի խան վերի սրահը թիւ 15 Մասիսի խմբագրատուն

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց սեննակները։

ԻԶՄԻՐ. Յովհան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչատուր էֆ. Լսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Յակոբ աղա Թանիկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ռուզունարդեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր Քաղաքչեմեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՔՇԱՆ. Մկրտիչ աղա Այճեան.
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բազրատունի։
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. Տ. Թուրէն.

Երիտ քաղաքներէ սարագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԷՆԹԱՅԼ Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.		NORTHERN ASSURANCE COMPANY ՆՈՐԹՀԸՐՆ Լոնտրայի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.	
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000000
Վճարեալ դրամագլուխ	250,000	Վճարեալ դրամագլուխ	100,000
Պահեստի դրամ հրդե-		Պահեստի դրամ հրդե-	
հի ճիւղին գոյացեալ	596,000—846,000	հի ճիւղին գոյացեալ	230,000—330,000
1872ին հրդեհի զուտ հասոյթը	794,000	Զուտ հասոյթ 1872ի	270,000

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումով մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բանողներու ինքզինք ներկայացունել։

Գրեթէ ամեն կարգի վաճառաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բերայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները գիւղերը և գաւառները։

Գիներուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանցս գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրչէմպէ բազարի մօտ Նըշանճեան խան թիւ 5։

Միացեալ գործակատար
Վ. Թ. ՍՈՒԱՆ